

Biblická hodina – Reformácia

Heidelberská dišputa

Raz za 3 roky sa schádzalo veľké zhromaždenie cirkvi, v roku 15018 sa za miesto stretnutia určil Heidelberg. Luther bol pozvaný, aby pred učeným publikom verejne obháji svoju teológiu. Martin tu chcel ísť už dávno, teraz sa mu však naskytla šanca hovoriť aj o svojich myšlienkach. Hoci odpustky na programe neboli, predsa len mohol všetko vysvetliť v správe, ktorú podával ako vikár a tiež v prednáške o myšlienkach sv. Augustína, zakladateľa svojho mníšskeho rádu. Martin sa na túto príležitosť tešil, ale aj sa jej obával. Báł sa preto, lebo ho varovali, že ho cestou do Heidelbergu môžu usmrtiť, alebo že ho do mesiaca po dišpute pre jeho pokrokové myšlienky vyhlásia za kacíra a upália. **Napriek tomu sa Martin rozhodol pozvanie prijať a rozhodol sa ísť pešo,** pričom mal prísľub od Fridricha Múdreho, že sa postará nielen o jeho bezpečnosť, ale aj o to, aby Martina nepreviezli do Ríma. Neskôr svoje rozhodnutie ísť pešo oľutoval, lebo bola cesta veľmi náročná. Íšiel samozrejme inkognito.

Luthera však prijali ako čestného host'a. Spolu so Staupitzom bol pozvaný vladárom na obed a prehliadku kaplnky a zbrojnice.

Samozrejme, že každý očakával od Luthera, že obháji svoje výroky. Bolo to normálne vzhľadom na udalosti posledných dní. Tetzal sa stále sťažoval, že ho zbavili práce a že sa nemôže postaviť voči-voči Lutherovi, aby hájil odpustky.

K oponentom Martina Luthera patrila aj teológ z univerzity v Ingolstade **Ján Eck**. Ten napísal proti Lutherovi v marci rozpravu, v ktorej obvinil Martina z herézy, že rozvracia poriadok celej cirkvi, odrádza od dobrých skutkov a podnecuje obyčajný ľud ku vzbure. Celá sláva začala 25.4. v miestnom augustiniánskom kláštore. Mnohí boli asi sklamaní, keď v programe nebolo ani raz spomenuté slovo odpustky, iba všeobecné myšlienky o Augustínovi. *Vyzvali ho, aby sa nevenoval bezvýznamným témam, ale on sa ohradil, že to, čo hovorí je dôležité a že prednáša to, na čom mu najviac záleží.*

Svoju prednášku rozdelil do 28 teologických a 12 filozofických tém. Začal touto tézou, ktorú mal on sám prežiť: *„zákon Boží, hoci je to najpôsobivejšie učenie o živote, neprináša človeku spravodlivosť, ale mu v nej bráni“.* V ďalších tézach vysvetlil, že ani jeden dobrý skutok neosoží a neurobí človeka lepším kresťanom pred Bohom. Ďalej tvrdil: *„nie je možné prebliadnuť, že skutočná nádej existuje iba vtedy, keď sa bojí, že každý skutok so sebou prináša odsúdenie“* – človek nemôže uspokojiť Boha, lebo čím viac sa o to snaží, tým viac je odsúdený. Martin zdôraznil, že doterajšia teológia, ktorú aj on učil, vedie do večného zatratenia. Lebo **človek si**

pri pohľade na zákon zúfa, ale na druhej strane je to možnosť ako prijať Kristovu milosť. Luther pripomenul, že zákon hovorí: toto rob a milosť: v toto ver. Pri prvom sa nič nedeje, od druhého nastáva zmena. Vystupoval veľmi odvážne.

V Heidelbergu sa mu naozaj darilo. A hoci tam boli niektoré odmietavé hlasy a prečítali sa aj útočné listy na Martina, prítomní sa k nim nepridali, ale boli nadšení, najmä mladí. Medzi nimi sa našli osobnosti, ktoré aj neskôr ovplyvnili hnutie v cirkvi. Bol to **John Brenz**, reformátor z Wurtembergu a **Martin Bucer** zo Štrasburgu. On neskôr komentoval túto diskusiu a hovoril, že to, čo Eck hovoril v hádankách, Luther pomenoval pravým menom, že odpovedal vládne a počúval trpezlivo. **Do Heidelbergu išiel Luther pešo, nazad sa viezol na voze s delegáciou z Norimbergu, potom prešiel na voz do Erfurtu, kde sa stretol so svojim bývalým učiteľom, ktorého chcel presvedčiť o svojej pravde.**

Celkovo mal Martin z toho všetkého dobrý pocit a mal nádej, že sa všetko môže pohnúť tým správnym smerom. Zistil to aj v tom zmysle, že kým doteraz svoje učenie nespájal s praktickým životom, po dišpute nad tým začal jasne premýšľať. A tak napísal **Vysvetlenie týkajúce sa 95 téz**. Tie vďaka tlači vlastnilo už celé Nemecko.

Luther nanovo prehodnotil celú problematiku **odpuštkov**. Predhovor venoval Staupitzovi a priznal, že zohrával veľkú úlohu v jeho živote, najmä v ťažkých časoch. Spomenul tu, že mu Staupitz počas spovede prizvukoval, že Bohu ide viac o postoj srdca než o dobré skutky. Dokonca zistil, že **cirkevná prax pokánia, sa zakladá na biblickom texte, ktorý bol zle preložený v latinskom preklade Biblie – Matúš 4:17 „odvtedy začal Ježiš kázať a hovoriť: pokánie činite, lebo sa priblížilo kráľovstvo nebeské“ – v latinčine ten text znie: činite pokánie – v gréckom pôvodnom jazyku „buď kajúci, zmeň zmýšľanie“ - tí, čo dbajú väčšmi na konanie v duchu latinčiny, ako na zmenu postoja v duchu gréčtiny, sa mýlia. Kajať sa je iné ako činiť pokánie.**

Luther ďalej poznamenal, že **nadradenosť rímskej cirkvi** (nad východnou) je vecou historického vývoja, nie Božieho riadenia.

Tiež sa dotkol spovede, pokánia a **rozhrášenia po spovedi**. Kňaz, podľa neho, nemá moc udeliť odpustenie, iba zvestovať odpustenie.

Martin svojimi výrokmi urobil koniec odpuštkom, púťiam, zádušným omšiam, svätým miestam, uctievaniu obrazov či relikvií, špeciálnym duchovným cvičeniam a aj všetkému, na čom stredoveká cirkev zakladala svoje učenie

o spáse. Kritizoval tiež **pokladnicu dobrých skutkov**, z ktorej môže cirkev rozdávať tým, ktorí nemajú dostatok dobrých skutkov a hovoril, že ani jeden svätec nemal toľko dobrých skutkov, aby z nich mohol rozdávať. Že jedine Kristus má toľko dobra, ale On ho dáva bezplatne všetkým.

Cirkev podľa Martina potrebuje reformáciu, ktorá však nie je záležitosťou jedného človeka, ale je to záležitosť celej cirkvi a dielo jedine Božie.

Tento spis venoval aj pápežovi Levovi X., pričom zdôraznil, že nepredkladá nič iné, iba to, čo možno nájsť v Písme, v cirkevných otcov, ktorých aj rímska cirkev rešpektuje. Veril, že pápež bude Božím hlasom aj pre neho.

Na rozdiel od Luthera napr. **Andreas Karlstadt** v auguste 1518 vydal zbierku svojich téz, kde zdôraznil, že cirkev sa vo veciach viery musí striktnie držať iba Písma, nie cirkevných otcov.

Luther však rozvíril hladinu aj ďalšou svojou **Kázňou o odpustkoch a milosti**. Na túto kázeň zareagoval Tetzl vo svojom spise, kde napísal, že Luther je bezvýznamný a že zaobchádza s Písmom ako prasa, ktoré rýpe do vreca s obilím“. Vyhlásil Luthera za heretika, pretože spochybnil pápežské vyhlásenia. Podobným jazykom hovoril aj Eck, ktorý aj ďalej publikoval svoje protilutherovské názory. Luthera jeho myšlienky veľmi hlboko zasiahli, pretože si ho veľmi vážil. Martin teda Eckovi napísal list, ďakoval mu za priateľstvo a pripomenul mu, že neustúpi. Na záver listu napísal: „bojím sa Boha, nie teba“.

Začal hon na Luthera. Od Albrechta z Mansfeldu sa dozvedel, že niekoľkí významní ľudia ho chcú dolapiť, obesiť alebo utopiť. Luther vedel, že to nemusia byť iba plané vyhrážky. Jednému svojmu priateľovi v tej dobe napísal: „čím viac sa mi vyhrážajú, tým viac odvahy mám“. Neznamenal to, že sa nebojí, ale iba to, že je na dobrej ceste. „Viem, že ktokoľvek chce priniesť Kristovo slovo do tohto sveta, musí nasledovať príklad apoštolov, zanechať a vzdať sa všetkého a byť pripravený kedykoľvek zomrieť. Ak by zvíťazilo niečo iné, nie je to slovo Kristovo“.

Luther kázal aj o **kliatbe**, keďže sa do počul o tom, že na neho uvalili kliatbu: vyhlasoval, že cirkevná kliatba má vplyv len na vonkajšie členstvo v cirkvi, ale nie na Božiu milosť. Biskupi, ktorí exkomunikujú za peniaze, sú bezbožní a netreba ich poslúchať. Tieto Martinove výroky boli vydané tlačou a dostali sa vraj až do Ríma. Martin sa chcel zmieriť a tak vydal tlačou, čo si z kázne pamätal, ale neprinieslo to želaný účinok. Napísal tam totiž aj to, že ak sa cirkev pomýli v odsúdení niekoho, mali by ju mať stále v úcte tak, ako Ježiš

Kajfáša, Annáša či Piláta. Exkomunikácia sa týka iba vonkajšieho prijímania sviatostí, pohrebu a verejných pobočností. ***Kliatba vydáva človeka diablu iba vtedy, ak sa mu predtým odovzdal. Iba Boh môže pretrhnúť duchovné spojenie. A hoci by odsúdenie bolo spravodlivé, stále je možnosť kajat' sa a byť spasený.***

Keďže Lutherova tlačaná kázeň vyšla neskôr, medzitým sa objavili rôzne podvrhy, ktoré napísali Martinovi nepriatelia. Pápež už nemohol dlhšie čakať. Namiesto augustiniánov, ktorí neboli ochotní spolupracovať v boji proti Martinovi, sa obrátil na dominikánov. Aké boli ďalšie postupy si povieme nabadúce.

ES 333, 421